

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ – ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ (Μέρος 20)

Τα αίτια και οι επιδράσεις του μεταναστευτικού φαινομένου Τί τύπος μετανάστης είστε;

Από τα αρχαία χρόνια υπήρχε η μετακίνηση των λαών. Μεταναστευτικά κινήματα σχεδόν σε όλη την διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας έχουν πολλές φορές διαμορφώσει και την εξέλιξη των πολιτισμών. Ίσως τελικά ο άνθρωπος να το έχει μέσα στα γονίδια του και αυτή η συνεχής μετακίνηση να είναι ένα ακόμα από τα χαρακτηριστικά του. Ποιοί όμως οι λόγοι που συμβαίνει αυτό;

Οι λόγοι εξ αιτίας των οποίων οι άνθρωποι και ειδικότερα οι Έλληνες εκπατρίζονταν για γίνουν μετανάστες ή απόδημοι μέλη της Ελληνικής Διασποράς, ήταν είτε ισχυροί απωθητικοί παράγοντες από την πατρίδα, είτε ιδιαίτερα ελκυστικοί από τις χώρες υποδοχής. Οι απωθητικοί παράγοντες μπορεί να είναι οικονομικοί (ανεργία, κακές συνθήκες στην αγορά εργασίας), οπότε προκαλούν την λεγόμενη οικονομική μετανάστευση, ή πολιτικοί, οπότε δημιουργούν κύμα προσφύγων, ή κοινωνικοί οι οποίοι είναι δυνατόν να προκαλέσουν και τα δύο είδη μεταναστεύσεως. Για παράδειγμα πολλοί από τους Έλληνες που βρέθηκαν στην πρώην Σοβιετική Ένωση προέρχονται από πρόσφυγες που είχαν εγκλωβιστεί στην Τσαρική Ρωσία πριν την Μικρασιατική Καταστροφή, ή αριστεροί πολιτικοί πρόσφυγες που κατέφυγαν εκεί και σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο.

Στην Ελλάδα το πρώτο μεγάλο μεταναστευτικό κύμα μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους δημιουργήθηκε κατά την δεκαετία του 1890 εξ αιτίας της μεγάλης οικονομικής κρίσης και διήρκεσε μέχρι το 1912. Το μεταναστευτικό εκείνο ρεύμα είχε κατεύθυνση την Αμερική (Η.Π.Α.). Το δεύτερο και πάλι λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά και λόγω της Μικρασιατικής Καταστροφής, εμφανίζεται κατά την δεκαετία του 1920, και κατευθύνεται προς την Λατινική Αμερική, την Αφρική και την Αυστραλία. Ένα τρίτο κύμα μεταναστεύσεως εμφανίζεται μετά την λήξη του εμφυλίου πολέμου με αίτια οικονομικά και κοινωνικά και κατευθύνεται προς Η.Π.Α. Καναδά, Αυστραλία και τις ευρωπαϊκές χώρες (κυρίως προς την Γερμανία οι οικονομικοί μετανάστες και προς την Ανατολική Ευρώπη οι πολιτικοί πρόσφυγες). Από την δεκαετία του '70 μέχρι και τα μέσα της πρώτης δεκαετίας του 21 αιώνα δεν υπήρχε μεταναστευτικό ρεύμα, διότι ήταν τόσο μικρό που εξισορροπούσαν από το φαινόμενο της παλιννόστησης. Από αυτό το σημείο όμως και μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα έχουμε το φαινόμενο της νεομετανάστευσης, όρος ο οποίος τείνει να καθιερωθεί για την μαζική φυγή εκπαιδευμένου δυναμικού το οποίο συνεχίζεται μέχρι και σήμερα.

Οι περισσότεροι μετανάστες κινήθηκαν προς τις χώρες υποδοχής για λόγους οικονομικούς, ή και εξ αιτίας συνδυασμού οικονομικών με κοινωνικο-πολιτικών παραγόντων. Βέβαια η μετακίνηση αυτή συμβαίνει μόνον όταν ο αποδημίων θεωρεί ότι οι κοινωνικές ή οικονομικές συνθήκες στις χώρες προς τις οποίες μετακινείται είναι καλύτερες απ' ό,τι στις χώρες προελεύσεως.

Οι επιδράσεις στο μεταναστευτικό φαινόμενο

Οι διάφορες Κυβερνήσεις επιχειρούν να επηρεάσουν το μεταναστευτικό φαινόμενο με την μεταναστευτική τους πολιτική. Η Ελληνική Κυβέρνηση προσπαθεί συνεπώς να ασκήσει επιρροή στην Ελληνική Διασπορά με διάφορα μέσα. Αυτό κυρίως γίνεται με νομοθετικές πρωτοβουλίες και υιοθέτηση διαφόρων πολιτικών τακτικών. Η πολιτική αυτή ποικίλει ανάλογα με την χρονική περίοδο στη οποία αναφερόμαστε. Ως το 1922 η πολιτική του Ελληνικού Κράτους προς τους εκτός Ελλάδος Έλληνες αποσκοπούσε

Σύγχρονοι μεταστάτες από την Ασία

στην συμπαράσταση των αλύτρωτων Ελλήνων και στην ευόδωση των προσπαθειών τους για ένωση με την Ελλάδα στα πλαίσια της Μεγάλης Ιδέας. Μετά την Μικρασιατική καταστροφή η Ελληνική πολιτική επαναπροσδιορίζεται με στόχο την διασφάλιση της ακεραιότητας και εθνικής επιβίωσης του εκτός Ελλάδος ελληνισμού μέσω της διπλωματίας και των καλών σχέσεων με τις δυνάμεις που ασκούσαν κυριαρχικά δικαιώματα στις ιστορικές κοτίδες, όπου είχε επιβιώσει ο ελληνισμός έξω από το Ελληνικό κράτος.

Κατά την περίοδο 1953-1973 η ελληνική μεταναστευτική πολιτική μπορεί να χαρακτηριστεί πολιτική αποδημίας. Δηλαδή αποσκοπούσε στη ρύθμιση των προϋποθέσεων για την ομαλή διαδικασία της μετανάστευσης των Ελλήνων και την διευκόλυνση της προσαρμογής τους στους χώρες υποδοχής. Η επόμενη περίοδος (1973-1983), χαρακτηρίζεται από την διευκόλυνση της παλιννόστησης των Ελλήνων μεταναστών που επιθυμούσαν την επιστροφή τους. Κατά την περίοδο 1983-1995/6, η ελλαδική πολιτική σε αυτό το θέμα μπορεί να θεωρηθεί πολιτική παλιννόστησης και πολιτική διασποράς ταυτοχρόνως, καθώς αποβλέπει τόσο στην διευκόλυνση της επιστροφής όσων Ελλήνων της Διασποράς το επιθυμούν, αλλά και στην καλύτερη ενσωμάτωση όσων από αυτούς επιθυμούν να παραμείνουν στις χώρες υποδοχής (πολιτική διασποράς). Πολιτική διασποράς κυρίως μπορεί να χαρακτηριστεί αυτή που ακολουθείται κατά τα τελευταία χρόνια (1995/6-σήμερα).

Μπορούμε να πούμε ότι δύο κύριους στόχους είχε και έχει η ελληνική μεταναστευτική πολιτική: α) να τονώσει τη σύμφιξη των σχέσεων της Ελληνικής Διασποράς με το εθνικό κέντρο, δηλαδή την Ελλάδα και β) να στηρίξει του Έλληνες της Διασποράς ώστε να ευημερούν και να ζουν αρμονικά στις χώρες υποδοχής.

Η επιδίωξη της διατηρήσεως της ελληνικής συνειδήσεως των Ελλήνων της Διασποράς επιτυγχάνεται με μία σειρά από μέτρα και πολιτικές για την οργάνωση της Ελληνικής Διασποράς και για την διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 ιδρύεται η Γενική

Μετανάστες στην Αυστραλία

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΔΙΑ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑΝ ΚΑΙ ΒΡΑΖΙΛΙΑΙ

26 Ανοσιλαμβάνομεν τήν πλήρη έξυπνη πηρέτησιν πρὸς ἕκδοσιν διαβατηρίου καὶ εἰσιτηρίων τῶν προτιθεμένων νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὰς ἄνωτέρω χώρας. Ἀντιπροσωπεύομε ἐπίσημως ὅλας τὰς ἀεροπορικὰ καὶ ἀτμοπλοϊκὰς Ἑταιρίας. Ἐκδίδομεν εἰσιτήρια δι' ὅλον τὸν Κόσμον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιβαρύνσεως **ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ, ὁδὸς Ἑμμ. Μπενάκη 4, — Τηλ. 27.814**

Ἀγγελία σε εφημερίδα για ἐπίδοξους μετανάστες

Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού και αργότερα, στην δεκαετία του 1990, θεσμοθετείται το Συμβούλιο Αποδήμου Ελληνισμού ως Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Ακόμη με την αποστολή εκπαιδευτικών στα σχολεία της διασποράς και την έκδοση καταλλήλου εκπαιδευτικού υλικού το Ελληνικό κράτος μεριμνά για την καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας.

Μεταναστευτικός Τύπος

Κατά τον μεταναστευτικό τύπο της προσωρινής μεταναστεύσεως, ο εκπατριζόμενος επιτυγχάνει τον μεταναστευτικό του στόχο (π.χ. συγκεντρώνει κάποιο χρηματικό κεφάλαιο) μέσα σε λίγα έτη και επιστρέφει στην πατρίδα με την οποία πάντοτε διατηρούσε πολύ ισχυρούς δεσμούς. Η δεσμοί με την χώρα υποδοχής ήταν ασθενείς. Αυτός ονομάζεται κυρίως μετανάστης.

Ο τύπος της διεθνολικής ή διακρατικής μεταναστεύσεως, είναι αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης και ο εκπατριζόμενος αναπτύσσει ισχυρούς δεσμούς με την χώρα υποδοχής, ενώ ταυτοχρόνως διατηρεί επίσης ισχυρούς δεσμούς με την χώρα προελεύσεως. Αυτός ο μετανάστης μπορεί να υιοθετήσει πολιτισμικά στοιχεία και από τις δύο χώρες. Δεν αποτελεί χαρακτηριστικό τύπο στις περιπτώσεις των Ελλήνων μεταναστών.

Κατά τον τύπο της αφομοίωσης, ο μετανάστης εγκαθίσταται μόνιμως στην χώρα υποδοχής ή είναι απόγονος μεταναστών ή μέλος ιστορικής μειονότητας που είχε σχηματισθεί στην συγκεκριμένη χώρα του εξωτερικού και ο οποίος δεν διατηρεί καθόλου, ή ίσως πολύ ασθενείς δεσμούς με το εθνικό κέντρο. Αυτός ο τύπος δεν ανήκει πλέον στην διασπορά, αλλά έχει αφομοιωθεί πλήρως από την χώρα υποδοχής με την οποία έχει αναπτύξει ισχυρούς οικονομικούς και συναισθηματικούς δεσμούς.

Τέλος, ο μεταναστευτικός τύπος της διασποράς, ο αποδημίας εγκαθίσταται μόνιμως στην χώρα υποδοχής, αλλά διατηρεί ισχυρούς δεσμούς με την χώρα προελεύσεως και τα στοιχεία της ιδιαίτερης εθνικής του ταυτότητας. Αυτός ο τύπος περιλαμβάνει τους αποδήμους και τους ομογενείς, απογόνους μεταναστών ή αποδήμων που έχουν ενσωματωθεί στην χώρα υποδοχής δίχως να έχουν αφομοιωθεί από αυτήν. Αυτός ο μεταναστευτικός τύπος είναι ο πλέον αντιπροσωπευτικός της ελληνικής πραγματικότητας κατά τις παρούσες συνθήκες.

Από τα παραπάνω εύκολα πλέον μπορείτε να κατατάξετε τον εαυτό σας τί τύπο μετανάστη είστε; Αλήθεια σε ποιά κατηγορία ανήκετε;